ПОЛЬЩА НА РОЗДОРОЖУ.

Під сим наголовком поміщує "Arbeiter Zeitung" передовицю, в якій стверджує, що про війну або мир на сході Европи порішить Польща. Чи прийшло би до війни в близшої весни між Польщею і совітською Росією, то се була би боротьба на житє і смерть. В сій війні йшло би головно Польщі за здобуте України по Дніпро. "Arbeiter Zeitung" осьо що пише про сю справу:

"Визвольна боротьба, яку вів польський народ з незрівнаною посьвятою через цілий вік за свою єдність і свободу, скінчила ся повною поразкою.

Три частини Польщі вільнені з під чужого ярма і зучені в одну републику. Але насильство в молодій вільній державі стало ся орудиєм буржуазної кляси після короткого епізоду уряду Мочаєвського; націоналдемократи, шляхотська партія панують в Польщі. Їм не вистарчає огнена єдність Польщі; вони жадно споглядають на инші краї, де над широкими масами непольського селянства видить мала верства польських панів. Вже польські війська заняли східну Галичину, Білорусь і частину Литви; вже мре польська буржуазія про здобуте України аж по Дніпро. Польський народ через півтора століття оплачував неволею вчинки своїх магнатів, які підбивали чужі країни, що далеко перевисшали числом свого населеня саму Польщу.

Але проте польська буржуазія хоче знову повторити свої експеріменти, ізза яких Польща колись впала. Вона жертвує антанті свої оруже проти совітської Росії, щоби в заміну за війну дістати з рук антанти панованє над Литвою, Білорусю і Україною. І так через жадобу панованя і шовінізм польський народ, який колись у неволі через сто літ боров ся на всіх боєвищах, на всіх барикадах европейської революції, той сам народ стає ся наємником контрреволюції в хвилину, коли здобув собі вже волю.

Україна аж по Дніпро до першого розбору Польщі належала до польської держави; нині ще є Поляки головною панською клясою в західній Україні. Польські ендеки хочуть ратувати своїх співпартійників на Україні перед большевизмом, так само як ще перед півтора століттями пруські юнкри хотіли ратувати своїх клясових товаришів в Курляндії і Литві. Вчуть ся від вчерашніх тиранів. **Польща визнає нині "независимість" України, як Габсбурги і Гогенцолерни голосили "свободу" Польщі. Польща хоче нині "впорядкувати" Україну, як недавно Людендорф і Гофман впорядковували "окрайні народи".**

"Независима" Україна — се клич, під яким Польща має вести дальше велику війну з републикою совітів.

Двайцять міліонів Поляків між 70 міліонами Росіянів, 30 міліонами Українців і 60 міліонами Німців.

Між Поляками й Німцями заходять два страшні питаня: втрати Ґданьска, розділу східної Прусії від Німеччини польським "коридором", німецький народ не переболіє. Коли Польща займе також білоруський і український краї, то настроїть до себе ворожо раз на все Росію. А Українців вона все таки не позискає, навіть тоді коли **польські війська посадять генерала Петлюру як другого Скоропадського в Київі,** між Польщею і Україною стане східна Галичина костею незгоди. І так Польща стає ворогом всіх своїх великих сусідів рівночасно, а неменше також і малих: між Поляками й Чехами йде боротьба о Тешин, Арву і Ціпс, а в Литві більшість народу противна польському народови. Чи не готує польська буржуазія нової катастрофи з 1772 р.? Нині антанта може дати підмогу Польщі оружем і кредитом, може нагородити анексіями, але яка буде судьба Польщі за час одного людського віку, коли всі більші сусіди будуть її ворогами?" ("Вперед").

Троцький в Київі.

(З віденського тижневника "Ді Фраєе Трібюн").

В помальованім на сіро поїзді він безперервно мчить ся по Росії...

З Уряду на литовський фронт, з України на Мурманське побереже...

Його можна знайти всюди, де треба скріпленя, де впадає ентузіязм, де ослаблює ся віра в побіду.

Він звертає ся з відозвами, скріпляє довірє, нарисовує пляни, переводить їх в житє і скріпляє волю, силу і віру.

"Нас накинули війну, і ми мусимо бороти ся і побідити"..

Київ...

Пізною ночою він несподівано прибуває з далекого фронту. Протягом тої ночи він занятий доставлюванєм амуніції. Вся державна машина пущена в рух. Розпоряджене мусить бути виповнене негайно і без негодованя!

Ранком відбувають ся засіданя: Ради державної економії, Ради Народних комісарів, Центральної военної Ради.

Не вспіли закінчити ся ті засіданя, як Троцький витає вже війська.

Тисяч пятнайцять здорових, добре виучених червоноармійців — ждуть його.

З повним знанєм справи він дає доклад. Під акомпаніямент военої орхестри війська переходять попри него церемоніяльним маршем. Він викликує ряд революційних кличів в сторону машеруючих військ. Ті кличі підхоплюють ся жовнірами з надзвичайним ентузіязмом. Робітники з гордістю дивлять ся на своїх оборонців.

А офіцири старого режіму з завистю шепчуть:

"Ще сильнійші, чим хто небудь міг сподівати ся".

Після паради він звертає ся до кадетів червоної армії. Він домагає ся строгої дисципліни, частих вправ і виповнюваня обовязку в ціли знищеня пануючих кляс.

Вечером — масове віче в мійськім театрі.

Великі маси робітників збирають ся кругом театру.

"Наш" Троцький говорить.

Він нагадує нам про жертви, принесені робітничою клясою для революції, вказує на захоплене контрреволюцією важнійших хліборобських та угольних провінцій, на продажність буржуазії, яка все обвиняла комуністів в найбільшій зраді, тоді як сама не остановлює ся й тепер, з користолюбства і нажив, перед тим, щоби не вирвати послідний кусок хліба з рота Росії і продати його чужим.

Він взиває до неумолимої роботи і до вступленя в ряди червоної армії. Він говорить і перед тисячами робітників, які ожидають його і перед театром і встрічає громові овації.

Він неутомимий, організуючи, збираючи, творячи, підниматочи в народі духа, працюючи до пізної ночи.

О півночи — засіданє Виконавчого Комітету Центральної Робітничої Ради України. Доклад про военне положенє. Він рисує небезпеку, яка грозить совітській власти зі сторони военної контрреволюції, вказує на те, що денікінська армія розпадає ся, що вона революціонізує ся, завдяки рекрутському наборови серед селян і робітників. Юденич і Польща сильні лише до того часу, доки ними не інтересуєть ся червона армія. Як скоро з їх сторони буде загрожувати серіозна небезпека, то вони будуть засуджені на загибіль...

Пізно ночею сірий поїзд покидає Київ.

Троцький редагує в своїм вагоні свою газету "В путі" ("В дорозі"), котра друкуєть ся в тім-же поїзді і розповсюднює ся в міліонах примірників серед червоної армії.

На другий день він в Петрограді і продовжає без віддиху свою роботу.

...Піонер соціяльної революції, символ робітничої кляси, в боротьбі за освободженє...

Соціялісти в Швайцарії.

(З кореспонд. до "У. Щ. В.").

В швайцарській соціял-демократичній партії, як нині се помітно по всіх країнах, істнує два нахили, — один лівий тягне до III. Інтернаціоналу, а другий правий, а скорше середний, більше схиляєть ся до II. хоч, треба сказати, що справа тут далеко не так ясна. Ватажки партійного центра, Поль Грабер і Нейн колись брали участь в нарадах в Ціммервальді; але згодом вони зістали ся на своїх таки старих "демократичних" позиціях; вони виступили проти прилученя ся до III. Інтернаціоналу, бо він був для них надто лівий; та знову їм не підходив і II. Інтернаціонал, бо він був для них занадто правий; таким чином вони хитали ся сюди і туди. Провідники лівого крила Грім, що відбуває шість місяців вязниці за участь в Олтенських подіях, та Плятен, що при переїзді літаком з України до Угорщини впав в Бесарабії й карає ся в румунській вязниці, відразу стали на III. Інтернаціонал.

Плятен брав навіть участь в Московському з'їзді III. Інтернаціоналу в марті 1919 року. Далі й на конгресі в Дезел в кінци серпня Швайцарська Соц.-Демократична Партія у хвалила більшістю голосів при стати до III. Інтернаціоналу, та згодом при референдумі поміж членами партії 14.000 проти 8.000 ся ухвала конгресу була відкинена; як видко, далеко не вся партія висловилась, бо всього в ній буде до 50.000 душ.

Се все сталось недовго перед виборами до федерального парляменту і як раз се так і вплинуло на ухвалу партії, скрізь найважнійшим аргументом було всеясне збережене "єдности" перед загальним буржуазним фронтом. Та все одно, боротьба вела ся під гаслами "за, чи проти большевизму". Буржуазія скрізь галасувала, що всі соціялісти є большевики і коли припало стільки нових вибраних депутатів, то се свідчить, що большевизмом швайцарських робітників вже не злякаєш. Хоча треба додати, що на соціялістичній лісті і Грім дістав трохи менше голосів ніж праві, за котрих голосували очевидно дрібно-буржуазні виборці, і таким чином зістав ся лише кандидатом.

Се спричинило величезну радість в рядах буржуазії, та розуміє ся, що се мало міняє суть. Очевидно, що серед соціялістичних виборців було дещо (около сотки) "замеканих", які не хотіли поставити своїх голосів проти імени Грім.

Та відкинувши III. Інтернаціонал, партія не вступила до II. Інтернаціоналу і лишилась, так сказати, сама по собі. Се якраз таж точка, на якій опинив ся Фріц Адлер в австрійській соціял-демократії, що казав: "нам не підходить ні II. ні III. Інтернаціонал, колиб був один".

Майбутній хід подій приведе сі хитаня до одного виходу, до перемоги Московського Інтернаціоналу над Гендерсоновим.

Українські "соціялісти" в роді Хомика з "Волі", верзуть про якийсь "четвертий", але се певно людям почало в голові перевертати ся. Справді, не всі ліві елементи, як англійські, німецькі незалежні і українські ліві с.-р. наміряють кинути ся в товариство Вандервельдів. Здаєть ся, що й навіть праві швайцарські с.-д. не підуть туди, тоді як ліве крило вже працює з комуністами.

Деморалізація серед недобитків Денікіна.

Большевицький комунікат подає, що в останніх боротьбах на полудневому фронті зпала в їх руки величезна добича. Ворог зовсім розбитий оставляє все та іде в розтіч. Ґен. Врангель уживає навіть машинових крісів, щоб присилувати свої війська до боротьби та даремні його зусиля, бо навіть найвірнійші Денікінові досі полки донських і кубанських козаків переходять до большевиків.

ВИПРАВА ЦЕГЕЛЬСЬКОГО "ПО ЗОЛОТЕ РУНО" ДО АМЕРИКИ.

(Пересторога віденської "Боротьби").

Наші "патріоти" так привикли до всякого рода пособій, що з трівогою дивлять ся в будуче... Ох! нема то як Василько... зітхають трудовики... Він за австрійсько-цісарських часів все вмів якось "хитромудро" без гомону роздобути грошей на Ballhausplatz-у у Відні, ніхто нічого не потребував знати. А патріотам треба було багацько грошей на ведене політики Загальної Української Ради... Репрезентаційні видатки (в кабаре і по шинках) вимагали кольосальних сум... Прецінь Кость резидував у Відні, Евген в Берліні, Льоно-імпресіоніст в Царгороді — се не жарти...

Прийшли часи гетьмана Скоропадського — патріоти побігли до його по карбованці, бо ведене "самостійної" політики, вимагало **"чистих"** рук, значить не можна було ту ціль брати на право і на ліво... І поїхали... Наперед славний комівояжер Льоно з припорученя "українського парляментарного клюбу" — а за ним почимчикували й инші... І чесна "кумпанія" знова зажила своїм житєм і "трудила ся" по кавярнях для добра українського народа. Петрушевич у Відні, Кость у Львові, Евген в Берліні, Никольцьо в Берестю то на "зеленій" Буковині, а його приятелі як Залізняк та инші в Штокгольмі, Берні і по других городах Европи.

Скінчив ся "срібний" вік гетьманських карбованців, почала ся золота доба гривень Української Народної Републики... себ-то золотий вік закордонних місій. І знова посипали ся "аванси", асигновки, зачепи, акредітиви, добове, на кошта подорожі, репрезентації і на ведене політики Петрушевичів-Голубовичів-Левицьких...

Аж наступила "кріза", диктатор втік від своєї армії, що правда з міліонами корон на всякий випадок. Але що се значить кільканайцять міліонів австрійських корон, як би їх замінити на франки або марки... І заметушили ся парляментарні... де-б їм знайти нової криниці, звідкіля-б можна напити ся коли не золотої то хоч срібної водиці...

Нагадали собі Америку: прецінь в Америці наші земляки; чей-же вони повинні зрозуміти, що на ведене політики галицьких банкротів в старому краю потрібно багацько грошей... Політика коштовна і нелегка річ!... Рада в раду — порішили висилати Льоня як ґастрольора до Злучених Держав. Він меткий і проворний і язик в його вимовний — хай їде на золоте руно до Америки... Вже камрати виробили йому дипльоматичний пас, він сам надрукував у віденському "Українському Прапорі"... на привитанє відозву до "американських братів"... У п. Супруна вимантили 2.500 долярів на подорож для Цегельського; однак, се йому замало (жаліє ся Льоньо по віденському бруку)... Навіть склали для людського ока собі комітет, щоб перед заморськими братами виступив Льоньо як "правний" представник від якоїсь української громадянської організації...

Все йде гаразд, і за якийсь час поплине на кораблі наш український арґонавт по золоте руно до Америки...

Заморським нашим товаришам звертаємо на се увагу, щоб не дали ся натягнути мантієви, що його висилають збанкротовані галицькі політики від імени "Національної Ради" чи якогось "горожанського комітету"!...

Памятайте на нашу пересторогу і не дайте видерти собі кріваво зложеного гроша призначеного на дійсно народні і революційні цілі.

Ґазетний трост Нортклїфа.

До найновійших тростів, які паралїжують всьо, що може лише свобідно розвиватись, належить трост ґазетний. В Англії ґазетний трост стоїть під контролею Нортклїфа. Але трост Нортклїфа почав в останнім часї поширятись і на инші держави Европи, а навіть Америки. Нині журналїстичний сьвіт знає, що до Нортклїфового тросту належить понад 30 ґазет в Англії, кілька в Злучених Державах, Франції та Італії. Навіть в Росії перед війною Нортклїфів трост почав здобувати собі ґрунт під ногами. Православне "Новое Время" виходило за гроші сього англійського лорда.

З найповажнійших англійських ґазет до Нортклїфового тросту належать лондонські ґазети "Times" і "Daily Mail". З американських належать: "The New York Times", "The (New York) Sun", "The (New York) Evening Sun", "The Philadelphian) Public Ledger", "The (Philadelphian) Evening Ledger", і инші. З французьких належать "Matin" і "Temps"; з італійських "Corriera della Sera", з голяндських амстердамський "Telegraaf".

Д. Макогон.

ГЕРОЙ.

В маленькій, вогкій хатині, на передмістю столичного міста, сидів денний зарібник Кость Димчук із своєю родиною. Нужда вигнала його з села до великого міста, та сама не остала ся в селї. Пішла слідом за ним, як та тінь в соняшну днину тягнеть ся за людиною, куди-б вона ступала. Привик Димчук до тієї нужди і думав, що инакше воно й бути не може.

А нужда ся розпаношила ся в хаті Димчука, взяла верх над ним і танцювала по його голові. Боров ся, боров ся Димчук із своєю бідою — а далі й сил йому не стало. Знеміг ся Кость і положив ся до ліжка.

Вже два дні лежить хорий Димчук і дивить ся на муку своїх голодних дітий. А ті діти що раня прибігають до нього, припадають до постелї і питають:

— Тату, ви сегодня ідете до роботи? Ми такі голодні... Ідіть, тату, йдіть... І ловлять за руки і намагають ся піднести його з постелї — та не годні. Маленькі ще.

А Димчук дивить ся на них і кривить ся і стогне з великого болю. Його серце тріскає від жалю. Біль наповнює його грудь, ще трохи і виповнить цілу просторонь.

І виповнив і переляв ся через верх. Димчук зірвав ся з постелї і підтримуваний сильною горячкою пішов до ріки.

На березї ріки лежав великий камінь. На тім камени сидів того дня, знаний міський богач-банкир Ґловіцкі. Провів цілу ніч на гуляню а над ранком розболіла його голова. Випив без міри чорної кави, проковтнув якісь порошки, — не помогло. Сів на свою коляску і поїхав відсьвіжити ся над ріку.

Перші соняшні проміня червоним сяйвом закрашали східну часть горизонту, коли Димчук прибіг над ріку. Навіть не бачив банкира, що уважно слідив за вбогим робітником. Став Димчук над рікою, взніс руки до гори і кинув ся в воду. Ґловіцкі закричав. Прибіг його фірман, скочив в ріку і виратував Димчука. Банкир казав відвезти нещасного робітника до шпиталю.

Тої днини був Ґловіцкі героєм дня. Столичні часописи описували його геройський вчинок і хвалили його, що виратував житє батька чотирох дрібних дітий. Двері банкира не замикали ся; вся магнатерія приходила до нього з желанями.

Кілька тижнів потім в сальонах Ґловіцкого відбуло ся велике свято. Зійшли ся там його приятелі та представники власти. Серед звуків військової музики заступник уряду прикрасив широку грудь банкира золотим хрестом заслуги.

Полялись дорогі шампани і задували похвальні бесіди. Всї величали Ґловіцкого, як великого приятеля робітничої кляси. Та згадували там і про Димчука, який лише Ґловіцкому завдячує своє житє. А сей бідний Димчук вже цілий місяць гризе чорну землю. Та кому се цікаво знати? Кому із сих панів прийде хочби й на гадку, що по нім остала ся вдова із дрібними дітьми, які плачуть, примираючи з голоду? Дарма! Плач бідаків стелить ся по земли, він не підносить ся у вищі круги. А хоч коли й піднесеть ся — ті круги його не почують.

Із сьвята Ґловіцкого були всї вдоволені. Був вдоволений і сам банкир, хоч сей пир коштував його крутло 2 тисячки.

Лиш один його приятель, дідич Завада був заздрісний. Він не міг спокійно дивити ся на золотий хрест, що хитав ся на грудях банкира.

З того часу бачили люди дуже часто, як дідич Завада ранками проходжував ся над берегом ріки. І за кождим разом, як вертав ся домів, обурював ся і проклинав робітників.

Кляв, бо вони не йшли топити ся...

Максим Горкий.

КАЗКА ПРО СІРОГО.

На землї спорять Червоний і Чорний. Невтомима жажда власти над людьми — се сила Чорного. Жорстокий, захланний, злий, він розпростер над світом свої важкі крила і оповив всю землю холодними тінями жаху. Він хоче, щоби всї люди служили тільки йому, пригнітаючи світ зелізом, золотом і брехнею, він також і Бога взиває тільки тому, щоб Бог утвердив його чорну владу над людьми.

Він каже:

"Все — для мене! Я сила, значить я — душа і розум і житє, я владика людий. Хто проти сього, той проти житя — він проступник". Чорний — се той змій Горинич, про якого говорять нам стародавні казки.

Сила Червоного — його горяче бажанє видіти житє свобідним, розумним, гарним. Його думка все горить тремтючи і неустанно освічує тьму житя яркими огнями, світлом любови. Його думка запалила всюди могучу поломінь свободи і той вогонь радісно і жарко обнімає нашу темну, невидючу землю великою мрією про щастє для всїх.

Він каже:

"Все — для усїх! Усї рівні, у серці кождого скритий цілий світ краси, та не вільно ранити людину, роблячи з неї слїпе оружє бездумної сили. Ніхто не має права підчиняти, ніхто не повинен підчиняти ся: власть задля власти — проступна.

Червоний — то Юрій Побідоносець. Він з давен давна в бою із змієм за красу і свободу. В тому спорі лицаря правди з чудовищем брехні — все житє, вся його краса і муки, його поезія і драма, всї лучші казки землї.

Між чорним і червоним кидаєть ся суєтливо і несміло маленький Сірий. Він любить тільки тепле житє, житє світле, сите, вигідне і раби сеї любови нівечить свою душу, як голодна, втомлена жінка своє безсильне тїло.

Він готовий служити по рабськи кождій силї, тільки щоб ся охоронила його ситість та супокій. Йому все одно, хто дасть йому їсти, звірина чи чоловік, ідіот чи геній. Все житє для нього — зеркало, в якому він бачить тільки себе. Він досить бистрий, бо володіє всїми талантами паразіта. Його душа — трон слизької жаби, яку називають минувшиною; його серце — закуток трусливої обережности. Він хоче упоювати ся солодощами житя, боїть ся щоб його не торкали, і те робить його роздвоєним і фалшивим. Він все — провокатор, підюдник.

Коли в боротьбі перемагає Чорний то Сірий обережно підюджує Червоного.

— "Дивись, як росте реакція!" — Колиж побіджує червоний лицар правди і свободи, Сірий доносить Чорному:

— "Бережись, розвиваєть ся анархія".

Коли він почуває, що Чорний втомлений боротьбою, він вмішуєть ся в спір Чорного з Червоним і все обманює і одного і другого.

Чемно і осторожно він говорить Чорному:

"Природно люди скоти і пастух для них необхідний, але менї здаєть ся, що пора розширити пасовиско. Як до того, чого у них нема, дати їм трохи — так у них буде хоч менше того, чого вони бажали, але більше чим вони мають. Се їх успокоїть і забезпечить від червоного, бо не вся його сила в їхньому невдоволеню. Дайте менї, я се вам уладнаю".

Чорний зливаючись з Сірим робить ся будьтоби менше жорстоким, але більше глупим, скрайним і мертвецько нерухомим. Червоний тоді розгонюєть ся ще арчіще. Тоді Сірий говорить повчаючо Червоному:

"Розумієть ся, вже пора приблизити житє до ідеалу але зразу не можна вдоволити всїх. Не можна сьогодня — не можна завтра, та вкінци люди будуть мати таки все. Розрахунок — от ентузіязм мудрого. Чорний уступить якщо повести діло осторожно. Позвольте, я поговорю з ним по душі".

І чи дозволяють йому чи ні, він устроює для себе житє тепле, сите та вигідне.

Червоний робить ся більше темним.

Чорний ширше розпускає крила своєї власти, житє темніє, житє дихає повільно. Сірий насолоджуєть ся щастєм супокою. Він може віддати і продати, він спосібний на все але ніколи не ділає і не буває гарним.

Отта маленька дводушна гадина, займає середину між крайностями, перешкаджаючи їм розвити ся до кінця — до ідеалу. Розпливаючи ся по середині він змішує основні квіти житя в один загальний, мрачний, грязний, скучний.

Сірий задержує смерть відживаючого, утруднює ріст жиючого — він вічний ворог сего, що ярке і відважне.

Карло Евальд.

Злочинець.

Переклав Михайло Яцків.

Перед судією станув чоловік, який через дванайцять літ окрадав повірену йому касу. Тепер викрило ся і він зараз признав ся до вини.

В застібнутій одежі, з пригнобленим виразом покаяного грішника стояв тут обжалований.

— Що маєш сказати на свою оборону? — спитав судія.

Чоловік клякнув і зложив руки.

— Не для себе самого крав я, пане, — закликав він. — Гляньте на мене, чи подобаю я на такого, що живе в гаразді! Для своїх дітий крав я! Маю десятеро дітий, які погинулиби з голоду, якби я не був крав. Гляньте на мої діти, пане! Вони бідні як я, їх лиця бліді, їх одежа драна. Моя платня була все така мала, що не вистарчала, щоби їх всїх виживити. Я не міг заосмотрити їх, хоч крав.

— Чи правда се, що він каже?

Сьвідки потвердили.

— Отже звільняю його від обжалованя крадіжі, — порішив судія. — Він зробив лиш се, що мусів зробити. — Але виведіть його і повісьте за те, що привів десятеро дітий на сьвіт, не думаючи над тим, щоби виживити їх.